

Gotzainak espainiar nazionalismoaren ildotik?

Luis Mari MUJICA

Egia esan, Elizak ukitzen duen gauza anitzek mendebalde laizizatuan ere badu bere sona eta nolabaiteko glamourra, batzuetan. Orain hilabete batzuk Espainiako Gotzainen Konferentziak indarkeriaz aldarrikaturiko dokumentu bereziak atxikimen aldekoak eta kontra-koak ukan ditu prentsaren aldetik, norberaren interes eta makurrera politikoaren arabera, maiz. Egia esan, aipaturiko dokumentuak Euskal Herrian eskandalu anitz sortu du, nahiz bere mintzaira –ohikoa denez- formulazioaren aldetik tentuz emana izan. Agiriko bosgarren atala,ordea, susmo txarrez hartu du zenbaitek, bertan euskal abertzaletasun demokratikoaren aurkako olde disimulatua (Ibarretxeren proposamen politikoarena, adibidez) atzeman bide delako.

Nola ez, lehen lau atalek erakusbide ziurra, ortodoxoa daramate, hau da, ETA-ren jarrera mehatxatzaileen gaitzespena (lehendik ere Euskal Herriko elizak klarki eta luzaroan adierazitakoaren ildotik), eta alde horretatik dokumentua errepikakorra da, gauza jakinak berresaten dituelako. Besterik da, aldiz, abertzaletasun ia ororen *idolatriazko* jarrera kondentatzean –Abertzaletasun oro idolatria al da?– apezpikuek ez dute garbi uzten zenbateraino den indarkeria hautamen abertzaleak onartzea (ezen plataforma demokratikoan dauden euskal alderdi abertzaleek ere anitzetan azaldu dira ETA-ren aurka).

Dokumentua nahastatzaile bilakatzen da, itzuri egiten da plataforma zehatzera etortzean. Espainiako Eliza ohardun izan behar du Vatikanoren dudamudak Euskal Eliza bat eraikitzeko, maiz, espainiar Eliza beraren nazionalismotik datozela, guztiz espiritual ez diren

irizpideek sorturiko eragozpenetatik. Apezpikuen agiriak *aberrien idolatriaz* jardutean ez bide du gogoan hurbilagoa zaion espainiar abertzaletasun hipernazionalaren kritika, ezen nazionalismo horrek historian inperio bat sostengatu du, irizpide ebanjelikoetatik at. Ameriketan, eta hango amerindiar kulturei, eginiko erasoak (bertako hainbat eta hainbat hizkuntza desagertzeraino) gaztelaniar (edo eta espainiar) abertzaletasun hedatzailearen mesedean buru da, eta horri buruz deus ez apezpikuen dokumentuan ... Espainian jazotakoa ez al da aberri baten (nahi baduzu inperio baten) idolatria? ETAren gaitzespena onartuta, euskal abertzaletasun demokratiko ororen nolabaiteko kondena nahasten da, nahiz axaetik behatuta agiriaren mintzoa errefinatua eta zuhurra izan, bosgarren atal horretan ezik. Bertan, zeharbidez, euskal abertzaletasun errebindikatibo demokratikoa –eta Ibarretxeren plataforma– ukituak kausitzen dira. Beharbada, Uriarte gotzainaren ohar laburra deslinde garbiagoa zen hautamen politiko baten aldetik.

Dokumentuak ETA-ri buruzkoak klarki gaitzetsita, nahasten ditu beste proiektu posibleak, bere mintzoan Espainiaren mendetako konbidentzia edo bizikidetasun historikoa arriskuan jartzen duen abertzaletasunak auzitan jarritz. Lehen esan dugunez, espainiar apezpikuen baitatik zenbaitetaraino pasa ote da aberrien idolatriaz diotena Espainiako eraikuntza historikoari (eta egungo alderdi politiko batzuen praxiari) ere atxiki daitekeela baieztatuz. Itxuraz, apezpikuek euskal abertzaletasunaren arriskuak dituzte aitzinean, eta isiltzen dira espainiar nazionalismo zentralistaren ekintza aberrante zenbaitez edo eta euskal kulturari XVII. mendeaz geroztik, batez ere, ezarriko bazterketa laidogarriaz (eta gauza bera kataluniar edo galiziar kulturari aburuz...). Zehaztapen batzuk ematekotan, zergatik ez dute gaitzesten Hegoamerikan, adibidez, guarani hizkuntza baino ez izatea ofiziala 500 mintzaira baino gehiagoko esparruan gaztelaniaren hedakuntza politiko guztikoaren kausaz? Hori ere kultura zehatz –eta inperialista– baten idolatria da, eta ez dago hitz bat kerantza horretako aberrikeriaz... Berrikitan Espainiako Hezkuntzako Ministeritza gaztelaniaren geroaz kezkatu azaldu da (eta zenbateraino da hori objektiboa?) hizkuntza horren presentzia berezia eskatuz eskoletan; neurri bereziak lehendik ere emanak zituen zinema, irrati eta beste-lako informaketan etxeko produkzioa gailenduz. Hori ez al da obsesio patriota, maiz, idolatriara iristen dena? Horrelako idolatriaren

jabe ez dira, antza, kasu, Espainiako gotzainak (edo ez dute halakorik salatzen...), eta, bitartean, euskal abertzaletasun demokratikoa ere sospetxapean, susmopean geratzen da, zeharbidez.

Apezpikuen agiriak ukitzen du autodeterminazioaren eskubidea, eta zehaztapen harrigarria dago, alegia, autodeterminaziorako eskubidea bi kasutan, soilik, dela zilegi, alegia, *kolonizazioa* eta ezbidezkoa den *eraso* batean. Egia al da etikaren barruan autodeterminazioaren mugak horiek bakarrik direla? Erredukzionismo beldurgarria deritzagu halakoa baiestea (eta ez da, preseski, Juan Pablo II.a aita santuaren dotrina) ezen, gure ustetan, autodeterminazioaren eskubideak aurretiko oinarria du, hau da, herri zehatz baten *gehiengoaren borondatea* (bere antropologia, historia, beste herriekiko harremanak eta beste kontingentziak kontuan ukanda, noski...). Eta *gehiengoaren borondate* politiko hori egungotasunari lotu behar zailo (nahiz kondairan bestelako loturak eman...). Borondate horrek *gaurkoa* izan behar du, eta *gehiengo* batek espresatua. Espainiar apezpikuek autodeterminazioa ematen duten dotrina zenbaitek, bada, ikuspegi politiko disimulatu baten oldepean burutua dirudi.

Beste puntu eztabaldagarri agirian espainiar konstituzioari buruz dioena da. Konstituzio zehatz hori (hau da, Franco hil ondoren historikoki onartua) ezinbestekotzat hartzen dute apezpikuek, "marco ineludible"-tzat. Nola ez, marko hori onartzeko da, baina inolaz ez ezinbestekoa ("ineludible" apezpikuen mintzairan), ezen herria, soilik, da soberano bere erabakitan, hautamenak demokratiko egiten direnean. Espainiar apezpikuek, bestalde, jakin behar lukete 1978.ko konstituzioa Euskadiko hiru probintzietan modu prekarioan onartu zela, ezen hirutatik bi hauteskundetean abstenitu egin ziren. Datu hori ukanda, apezpikuek euskal alderdi abertzaleen unilateraltateaz jardutea arriskutsua bilakatzen da. Non ematen da hor egungo euskal komunitatearen gehiengo konstituzio honi buruz? Elizaren iritzia modu hain gotorrean gertakizun politiko batez, hots, 1978.ko konstituzioaz, agertze gaitzegia deritzagu, bere erakusbide etikoen gaindik esparru erlatibora igarotzen delako. Abusua eman daiteke jarrera horretan. Beraz, Elizaren auzipean ez dago, ez Euskal Herriaren azalpen soberanistak gaitzestea, ez eta gobernu konstituzionalista bati atxikipena azaldu beharra. ETA-ren indarkeria dela eta, ezin daiteke halako zehaztapenetara hierarkia katolikoa jaitsi. Hori dela eta, apezpikuen agirian PP alderdiarekiko morrontza gehie-

gi islatu bide da, gutxienez, dokumentuko bosgarren atalean, euskal abertzale demokratikoak ere, nolabait, satanizatuak kausitzen baitira, "irizpeko" edo "opinable" baino ez diren arazoetara modu susmagarriari itzuriz. Beraz, bai autodeterminazioari buruz, eta bai 1978.ko konstituzioaren atxikimenari baleztatzen diren iritzi batzuetan Espainiako Elizaren irizpide etikoa hertsiegia azaltzen da, esparru politikoan "erlatibo" diren auziak ia absolututzat ematen direlako enpirikoki. Espainiako Gerra Zibila amaitu zenetik hirurogei urte igarota, halako agiria Elizak aldarrikatzea biziki diskutagarria bilakatzen da. Apezpikuak urrunegi joan dira auzi batzuetan ETA-ren indarkeria gaitzesteko parada hartuz.